

Bodem in het Omgevingsplan

Leerkring Omgevingswet G40/G4
8 september 2022

Marcel Cassee & Nicole Hardon
(Rijkswaterstaat, afdeling Bodem en Ondergrond)

Inhoud

1. Proces bodem in het omgevingsplan
2. Inhoudelijke voorbeelden
3. 'Minimale acties' bodem invoering
4. Hulpmiddelen, wegwijzers en netwerken
5. Vragen en discussie

Proces bodem in het omgevingsplan

Proces bodem in het omgevingsplan

- Ken je 'startpakket'
- Proactief aansluiten binnen je eigen organisatie
- Vergeet (de kennis van) de omgevingsdienst niet!
- Sturingsfilosofie gemeente ('beleidsneutraal', lokale issues?)
- Aansluiting vinden op ambities (check omgevingsvisie)
- Thematisch of gebiedsgericht?
(welke mogelijkheden voor thematische wijzigingen en wanneer)
- Prioriteren
- Benut de instrumentenmix (niet altijd regels stellen)

Ontwerptool omgevingsplan VNG

Stap 1: Wat wil ik regelen

Stap 2: Wat kan en moet ik regelen in het omgevingsplan

Stap 3: Hoe wil ik het regelen

Stap 2:

- Betreft het een onderwerp dat door de Ow wordt geregeld?
- Hebben Rijk of provincie regels gesteld?
- Zijn er delen in de lokale verordeningen die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving?
- Bevat de bruidsschat regels over dit onderwerp?

[VNG Ontwerptool - Home](#)

'Startpakket'

- Rijksregels uit het Bal (o.a. regels voor milieubelastende activiteiten zoals saneren van de bodem)
- Omgevingsverordening (bijv. regels over grondwaterkwaliteit)
- Bruidsschat: onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan:
 - Bouwen op verontreinigde bodem (invulling instructieregel Bkl)
 - Nazorg na saneren of na aanpak toevalsvondst bodem (invulling instructieregel Bkl)
 - Kleinschalig graven ($\leq 25\text{m}^3$) in bodem met kwaliteit boven Interventiewaarde
 - Beschikte ernst, geen spoed locaties Wet bodembescherming
 - Saneren van de bodem in het zinkassengebied De Kempen (= maatwerkregels par. 4.121 Bal)
 - Installeren gesloten bodemenergiesysteem
 - Lozingen
- Overgangsrecht Besluit bodemkwaliteit: gelijkstelling aan tijdelijk deel omgevingsplan:
 - Bodemfunctieklassenkaart (invulling instructieregel Bkl)
 - Gebiedsspecifiek beleid + bijbehorende bodemkwaliteitskaart (= maatwerkregels par. 4.124 Bal)

Dus niet:

- Overige regels in Nota Bodembeheer, bouwverordening, verordening interferentiegebied

Bodem in het omgevingsplan: wat moet?

1. Omzetten bruidsschat naar nieuw deel
 - schrappen (bijv. overbodig, niet relevant)
 - versimpelen, verbijzonderen, specificeren
 - koppelen aan werkingsgebied
2. Omzetten overig tijdelijk deel omgevingsplan naar nieuw deel
(Bodemfunctieklasskaart, gebiedsspecifiek beleid)
3. Huidige lokale regels en beleid inpassen in nieuwe stelsel om het te kunnen voortzetten
4. Uitwerking geven aan instructieregels provincie (indien aanwezig)

Wat te doen met de bruidsschat?

onderwerp	Schrappen?	Voorbeelden van aanpassen
Specifieke zorgplicht	Nee	• Eventuele extra beschermingsmaatregelen
Toelaten bouwen op bodemgevoelige locaties	Nee (Bkl)	• Houd rekening met voorwaarden Bkl • Aanpassing waarde toelaatbare kwaliteit bodem • Vrijstelling bodemonderzoek voor bepaalde gebieden (via geografisch werkingsgebied) • Andere maatregelen dan saneren
Nazorg na saneren / in stand houden maatr. toevalsvondst	Nee (Bkl)	• Houd rekening met voorwaarden Bkl • Gericht koppelen aan locaties (werkingsgebied) • Nader specificeren
Kleinschalig graven > IW	mogelijk	• Schrappen regels (geen sterke verontreiniging aanwezig) • Aanvullen of concretiseren • Vergroten werkingsgebied
Activiteiten locaties (beschikt ernst-niet spoed)	mogelijk	• Schrappen (geen locaties, spec. zorgplicht) • Specificeren regels • Definiëren werkingsgebied
installeren gesloten bodemenergiesysteem	mogelijk	• Specificeren regels • Definiëren werkingsgebied

Bodem in het omgevingsplan: wat mag?

5. Maatwerk op regels Bal: afwijken of aanvullen

6. Eigen decentrale regels (koppelen aan activiteiten)

Leg relatie met de ambities uit omgevingsvisie.

Checklist ondergrondkwaliteiten

Draag kwaliteiten	Productie kwaliteiten	Regulatie kwaliteiten	Informatie kwaliteiten
 Draagkracht om te bouwen	 Gewasproductie	 Schone en veilige bodem	 Archeologische waarden
 Ondergronds bouwen	 Voorraad drinkwater	 Levende bodem	 Aardkundige waarden
 Kabels, leidingen en riolering	 Voorraad grondwater	 Stabiele bodem	 Landschappelijke diversiteit
 Buisleidingen	 Voorraad delfstoffen	 Waterbergende bodem	 Ecologische diversiteit
 Wortelruimte	 Voorraad fossiele energie	 Waterfilterende bodem	
 Warmte/koude opslag	 Geothermie	 Koolstof bindende bodem	
 Opslag van stoffen			

©H2Rimte

Inhoudelijke voorbeelden

Saneren van de bodem: gemeente aan zet!

- Huidige regelgeving: Wet bodembescherming
- Wanneer saneren: volgt uit omgevingsplan
- Hoe saneren: 2 standaardaanpakken in Bal (rijksregels)
- Instructieregel Bkl: toelaten bouwactiviteit op bodemgevoelige locatie
- Invulling via bruidsschatregels bouwen op bodemgevoelige locatie: o.a. Interventiewaarde bodemkwaliteit is defaultwaarde
- Mogelijk instructieregel omgevingsverordening (grondwater)
- Aanpassen bruidsschat of overnemen naar nieuwe deel omgevingsplan
- Verplichtingen bodemonderzoek: aandachtsgebieden wel/geen onderzoek?
- Toetsing bodemkwaliteit ook bij andere ontwikkelingen of functiewijziging?

Transitie nota bodembeheer naar Omgevingswet (1)

- Nota bodembeheer onder de huidige regelgeving: veel diversiteit, veelal regionaal
- Deels overgangsrecht (gelijkstelling tijdelijk deel omgevingsplan):
 - Gebiedsspecifiek beleid Besluit bodemkwaliteit (vastgesteld o.b.v. art 44 Bbk)
 - Bodemfunctieklassekaart
- Bodemkwaliteitskaart als grondslag milieuverklaring bodemkwaliteit (blijft buiten Ow)
- Voorbereiding dmv afpellen nota bodembeheer:
 - Wat valt onder overgangsrecht en komt in tijdelijk deel omgevingsplan
 - Wat gaat over de bodemkwaliteitskaart als milieuverklaring?
 - Volstaan de rijksregels uit het Bal en bruidsschat?
 - Welke andere regels of beleidsregels resteren nog? Prioriteer!
 - Andere ambities?
 - Tip: gebruik ondersteunende producten Bodembeheer van de Toekomst

Transitie nota bodembeheer naar Omgevingswet (2)

- Constatering: veel medewerkers bodem willen het liefst nog vasthouden aan de vertrouwde nota bodembeheer
- Daarom afweging: vóór of na inwerkingtreding Ow opnieuw vaststellen nota bodembeheer?
 - 'veiligstellen' gebiedsspecifiek beleid (< inwerkingtreding Ow)?
 - gebruik van de bodemkwaliteitskaart als milieuverklaring (≠omgevingsplan)
 - toekomst proof maken van beleidsregels (kan ook buiten nota Bodembeheer)
 - anticiperen op de Ow (hoofdstukindeling, terminologie, verwijzing regelgeving)
- Maar de vraag is dan wel:
 - hoe maak ik duidelijk dat (een deel van) de oude regels nog gelden onder de Ow?
 - en/of hoe dit zichtbaar te maken in het DSO?

Transitie nota bodembeheer naar Omgevingswet (3)

- In sommige gemeenten vindt al wel orientatie plaats op het nieuwe stelsel via uitwerken voorbeeldregels; enkele observaties:
 - Enthousiatste groep koplopers
 - veel samengewerkt in regionaal verband; wens om regionaal dezelfde regels te hebben
 - aangejaagd en gefaciliteerd door omgevingsdiensten (met veel kennis!)
 - soms wel sectoraal aangevlogen, soms wat snel de stap naar regels willen maken
- Aandachtspunten erbij:
 - Tijdig contacten leggen binnen de eigen organisatie (project omgevingsplan)
 - Verbinding houden met ambities en omgevingsvisie gemeente
 - Zijn er wel mogelijkheden voor themagewijs opbouwen omgevinsplan?
 - Voorbereiding kan in regionaal verband; maar uiteindelijk gemeente verantwoordelijk
- Vanuit project omgevingsplan niet altijd aanluiting gevonden op thema bodem (medewerker bodem heeft geen tijd; kennis zit bij de Omgevingsdienst)

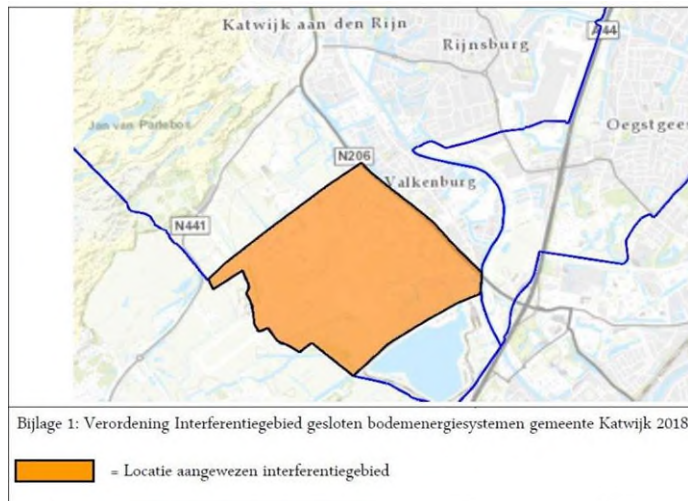
Bodemenergie (1)

Nu:

- Interferentiegebieden aangewezen bij gemeentelijke verordening
- Aan de vergunningsplicht (OBM) voor gesloten systemen beleidsregels gekoppeld

Bij inwerkingtreding Ow:

- Verordening interferentiegebied wordt niet van rechtswege opgenomen in omgevingsplan
- Vergunning grote gesloten systemen en gesloten systemen binnen interferentiegebied wel via de bruidsschat (tijdelijk) gereguleerd

Bodemenergie (2)

Acties vóór 31-12-2029:

- Verordening interferentiegebied moet worden opgenomen in omgevingsplan
- Bruidsschat vergunningplicht gesloten systemen overnemen?
- Werkingsgebied irt verordening interferentiegebied
- Beleidsregels of (maatwerk)regels in omgevingsplan?
- Meer ruimte voor maatwerk > zie **oogmerken/doelen**

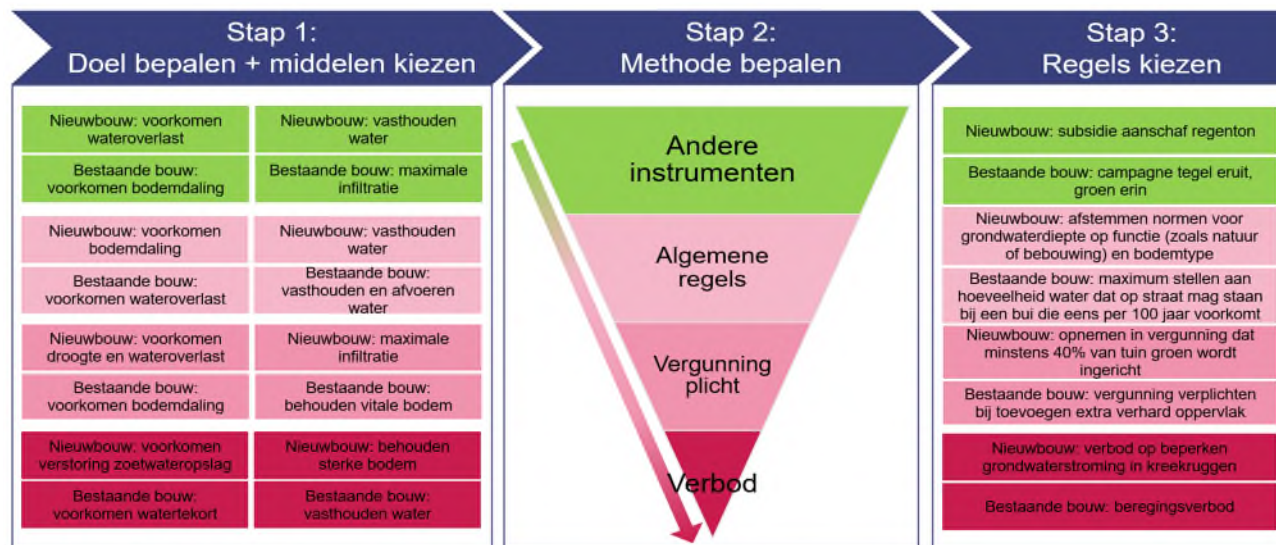
Gemeentelijke omgevingsdoelen:

- a. het waarborgen van de veiligheid,
- b. het beschermen van de gezondheid,
- c. het beschermen van het milieu,
- d. het duurzaam veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening,**
- e. het beschermen van landschappelijke of stedenbouwkundige waarden,**
- f. het behoud van cultureel erfgoed,
- g. het behoud van de uitzonderlijke universele waarde van werelderfgoed,
- h. de natuurbescherming,
- i. het tegengaan van klimaatverandering,
- j. de kwaliteit van bouwwerken,
- k. een evenwichtige toedeling van functies aan locaties,
- l. het behoeden van de staat en werking van infrastructuur voor nadelige gevolgen van activiteiten,
- m. het beheer van infrastructuur,
- n. het beheer van watersystemen,**
- o. het beheer van geobiologische en geothermische systemen en ecosystemen,**
- p. het beheer van natuurlijke hulpbronnen,**
- q. het beheer van natuurgebieden,
- r. het gebruik van bouwwerken,
- s. het bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare buitenruimte voor personen,
- t. [etc. etc.]**

Klimaatadaptatie

Voorbeeldregels op het snijvlak van bodem en klimaatadaptatie

- Bevorderen infiltratiecapaciteit van de bodem
- Ruimte voor boomwortels

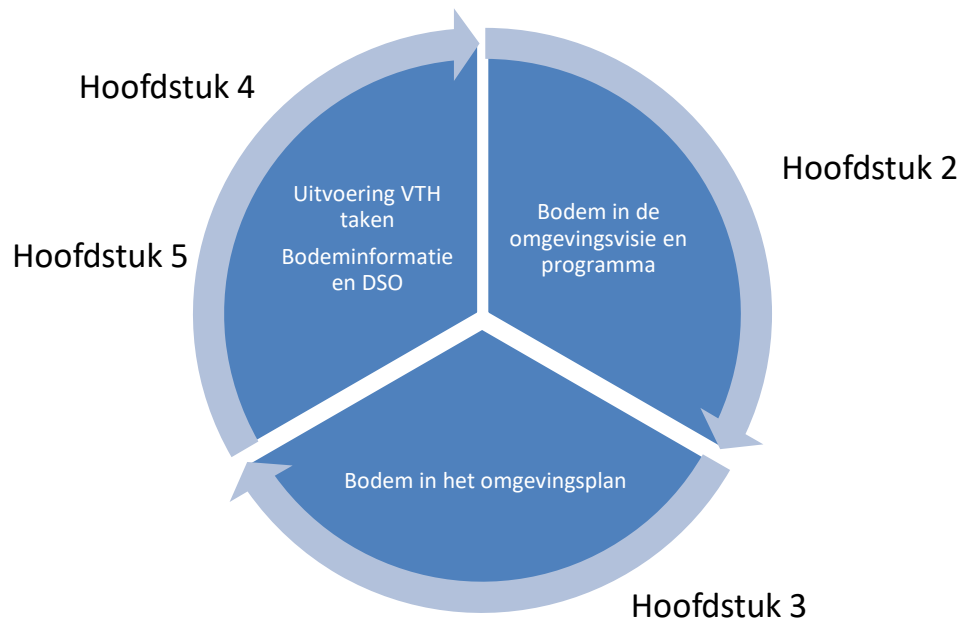
Meer ruimte voor beleid en (maatwerk) regels

Maatwerk- of decentrale regels in omgevingsplan:

- Loodproblematiek in diverse gemeentelijke binnensteden: mogelijkheid om strengere waarden voor lood op te nemen
- Bodemonderzoek: gebieden of locaties vrijstellen of juist verplichten
- Informatieplicht of extra voorwaarden aan toepassen van 'risicovolle' bouwstoffen
- Eisen aan bijmengingen met asbest in toe te passen grond
- Bodemonderzoek bij slopen van gebouwen met asbest
- Voormalige stortplaatsen
- Invasieve exoten en grondverzet
-

‘Minimale acties bodem’ t.b.v. invoering

Wegwijzer bodem in de Omgevingswet (IPLO)

Minimale acties VNG Aanvullingsspoor bodem

Kadaster

Beperkingenbesluiten registreren met de verplichte beperkingenregistratie Basisregistratie Kadaster voor:

- gedoogplichtbeschikking nazorg (art. 10.13b Ow)
- gedoogplichtbeschikking verontreiniging bodem zorgplicht/ongewoon voorval (art. 10.21a)
- toevalsvondstbeschikking tijdelijke beveiligingsmaatregelen (art. 19.9c Ow).

Be beperkingenbesluiten Wbb die door de komst van de Omgevingswet zullen vervallen en doorgehaald moeten worden.

Binnenplanse omgevingsplanactiviteit

De bruidsschat voor bouwen op verontreinigde bodem regelt niet de mogelijkheid om voorschriften te verbinden aan de binnenplanse bouwactiviteit in geval de bodemkwaliteit $< IW$ of $> IW$ maar onder de 25 m3 is (uit de bouwverordening art 2.4.2). Deze bevoegdheid verhuist niet automatisch mee naar het tijdelijke omgevingsplan.

[Wegwijzer 28 - Aanvullende acties uit aanvullingssporen | VNG](#)

Hulpmiddelen, wegwijzers en netwerken

Informatiepunt Omgevingswet (IPLO)

Experts in Omgevingswet en Leefomgeving

 zoek

Let op: De informatie over regelgeving geldt na inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 juli 2022.

[Home](#) > [Thema's](#) >

Veel bekeken

- > Dit verandert er
- > Milieubelastende activiteiten bodem
- > Overgangsrecht bodem
- > Webinar Bodem in de Omgevingswet (Aanvullingswet bodem)
- > Wetsinstrumenten en bodem

Bodem

Bodembescherming

Milieubelastende activiteiten,
Bodembeschermende voorzieningen,
Bodembeleid (Aardkundige waarden...

Instrumenten

Zowel voor de beleidscyclus als voor
de projectcyclus.

Bodemenergie

Interferentiegebieden,
Kwaliteitsborging, Vergunning open
bodemenergiesysteem...

Opgaven

Bodem en ondergrond maken deel uit
van het natuurlijk systeem en zijn
daarmee onlosmakelijk onderdeel van
duurzame oplossingen voor de
maatschappelijke vraagstukken.

Bodeminformatie

Is essentieel bij het opstellen van
bodembeleid en afwegingen om
initiatieven toe te staan.

Regelgeving

Bssa, Eural, Omgevingswet, Bal,
Bkl, Wet op de Basisregistratie
Ondergrond (BRO), Wkpb...

Bodemkwaliteit

Een balans tussen bescherming én
gebruik van de bodem voor
maatschappelijke ontwikkelingen.

Samenwerken

Samenwerkingsverbanden en
platforms.

Hulpmiddelen en wegwijzers

- [Wegwijzer bodem in de Omgevingswet \(iplo.nl\)](http://iplo.nl)
- Accountteam bodem [Accountteam Bodem+ \(bodemplus.nl\)](http://bodemplus.nl)
- [Hulpmiddelen voor grondwater](#), o.a. visual, online leermodule, navigator vrijwillig programma en Handreiking grondwaterkwaliteit
- Warme overdracht UP Bodemconvenant (Wbb -> Ow)
overdracht taken, kennis en data (provincies -> gemeenten)
- [Wergroep bodem \(WEB\) van de VNG](#)
- RIO: *Factsheet RIO aanpak Aanvullingsspoor bodem (in voorbereiding)*
- [Project Samen de diepte](#)
- [Programma Bodembeheer van de Toekomst](#)
- [Project Ondergrond in zicht](#)

- Bodem in het omgevingsplan
- Initiatief Werkgroep Bodem (VNG)
- Door én voor gemeenten (en OD's) ondersteund door RWS B+ en consortium

Producten:

- Juridische frames
 - Infobladen
 - Webinars (terug te kijken) en labs/bijeenkomsten
 - Staalkaart bodembeheer (format Casco omgevingsplan)
-
- Meer info: www.samendedieptein.nl/bodembeheer-van-de-toekomst/
 - Mogelijk follow up: focus kennisdelen via netwerk en actueel houden producten
 - Vraag: waaraan is behoefte?

De bouwstenen

Aanvullingspoor

In deze bouwsteen staan de regels uit de Aanvullingswet bodem, het Aanvullingsbesluit bodem, en de Aanvullingsregeling bodem. Omgevingswet contrast.

[Lees meer](#)

Grondwater

Grondwater draagt onder andere invloed door onder / op de bodem van gemeentegrenzen, provinciegrenzen, landsgrenzen, water of land.

[Lees meer](#)

Voedselbossen

Het doel van deze bouwsteen is om onderbouwing te bieden bij het stellen van regels door gemeenten in het Omgevingsplan.

[Lees meer](#)

Stortplaatsen

In een stortplaats vinden processen plaats zoals zetting, verval, biologische processen, infiltratie van regenwater, uitloging/opbouw. De processen kunnen leiden tot grondwaterverontreiniging.

[Lees meer](#)

Data en informatie

De beschikbaarheid van goede data, krachtige informatie en geldige kennis van het natuurlijke systeem, de cruciaal in strategische en operationele besluiten voor het beheer van bodem, grondwater en ondergrond.

[Lees meer](#)

Bodemenergie

Het doel van de bouwsteen bodemenergie is concrete knuizing bodem bij het stellen van regels voor bodemenergieplanstellen en opslag van warmte en koude in de ondergrond. Dit geldt nu voor gemeenten in het omgevingsplan.

[Lees meer](#)

- forum.helodesk@vng.nl

Strategische koers WEB

Vastgesteld in Soetserberg op 16 maart

Gewenst effect aan het eind van 2022

De bodem is de onderlegger van wat we in Nederland willen. Alle grote opgaven in het fysieke domein hebben de bodem (als ruimte en als ecosysteem) nodig en die claim leggen ze de komende periode tegelijkertijd op tafel. Eind 2022 hebben we als netwerk bereikt dat er een handelingsperspectief is (samen gevat in een flyer) voor alle gemeenten van Nederland.

- Het WEB-netwerk bestaat 30 jaar.
- Netwerk bestaat uit 200 leden, vanuit gemeenten en Omgevingsdiensten
- Netwerk adviseert vanuit de inhoud de VNG (die bepaalt wat daarvan in de strategie/lobby terecht komt)
- Taakgroepen werken stukjes van het geheel uit: welke ontwikkelingen spelen in de lokale praktijk, welke informatie/kennisuitwisseling, wat moet de VNG weten?

Taakgroep	Trekker/secretariaat	Toelichting
Bodemenergie	Annelies de Graaf	Bodemenergiesystemen. Relatie met andere ondergrondgebruikers
Bodeminformatie	Harke Tuinhof/Harry van den Oever	Uitwisseling van data en informatie, visualisatie ondergrond, digital twin
Ondergrond	Jos van Wersch/Marco Vergeer	Hoe organiseer je ondergrond regie of ondergrondse ordening van functies
Financiën	Jan Ros, Zoubair Farissi en Hub Meuffels	Middelen (budget, capaciteit, subsidies) die gemeenten nodig hebben voor bodembeheer
Bodemkwaliteit	Ingeborg Westerman/Marco Vergeer	Bodem- en grondwaterkwaliteit: normen, kwaliteitsborging, nieuwe stoffen
Vitale bodem	Thijs Vlaar/Lieke Mulder	Ontwikkelthema: hoe zorgen we voor vitale bodems in (on)bebouwd gebied
Klimaatadaptatie	Carolyn Jonkers/Berry Gersonius	Hoe kan het bodem- en watersysteem bijdragen aan een klimaatrobuuste leefomgeving?
Nieuwe wetgeving		
Mijnbouw	Jos Mol/Marco Vergeer	
Woningbouw		
Externe netwerken	Lieke Mulder	Meerdere netwerken waarmee we contact onderhouden: niet gesprongen oorlogsresten, erfgoed/archeologie, bodemdaling, kabels en leidingen, handhaving/toezicht
StrategieTeam olv WEB-voorzitter Marcel Rietberg	Marco Vergeer en Lieke Mulder	Afstemming tussen Taakgroepen, interactie/advisering VNG, organisatie bijeenkomsten en werkspecials, afstemming met I&W over hun systeemverantwoordelijkheid.